

กระบวนการดำเนินงานโฉนดชุมชน

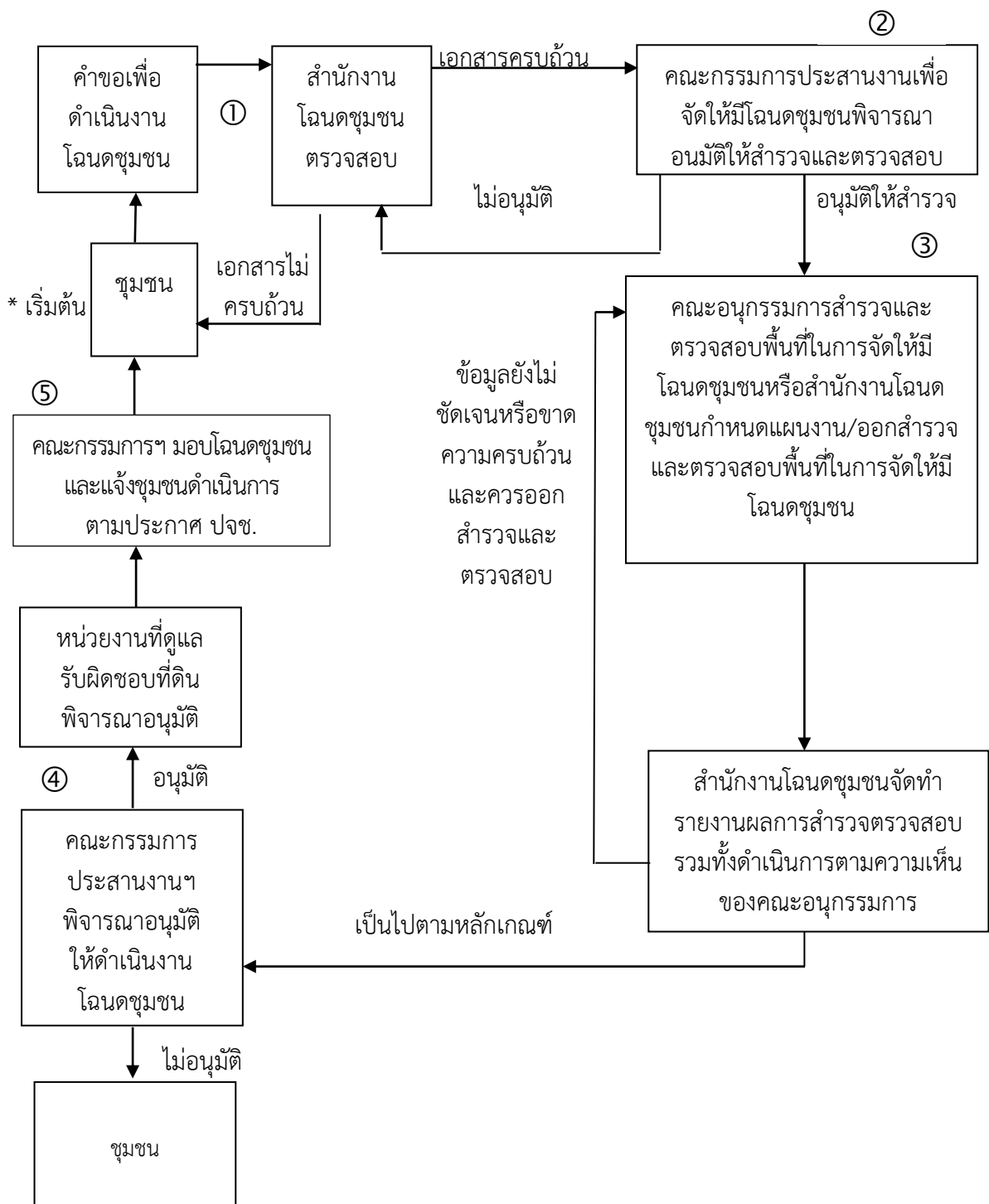
ขั้นตอนที่ ๑ ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการฯ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินงานโฉนดชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๓

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการฯ พิจารณาอนุมัติให้สำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน

ขั้นตอนที่ ๓ สำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน ว่าเป็นไปตามเอกสารหลักฐานหรือไม่ โดยตรวจสอบความพร้อมของชุมชนและความพร้อมของที่ดิน (สำนักงานโฉนดชุมชนมีอำนาจหน้าที่ในขั้นตอนนี้ตามประกาศฯ ข้อ ๖)

ขั้นตอนที่ ๔ เสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาอนุมัติให้ดำเนินงานโฉนดชุมชน แล้วแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินเพื่ออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว

ขั้นตอนที่ ๕ เมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินอนุญาตให้ชุมชนใช้ประโยชน์ในที่ดินแล้ว จึงออกหนังสือแสดงการจัดให้มีโฉนดชุมชน (เอกสาร ปจช. ๐๓)

ส่วนที่ ๑

การตรวจสอบเอกสารหลักฐาน

ตามประกาศคณะกรรมการประสานงานเพื่อจัดให้มีโฉนดชุมชน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินงานโฉนดชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ กำหนดว่า ชุมชนที่ประสงค์จะยื่นคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชนให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานโฉนดชุมชนตามแบบและเอกสารหรือหลักฐานที่กำหนด ดังนี้

๑. แบบคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชน
๒. แผนที่สังเขปชุมชนและบริเวณโดยรอบที่ชุมชนจะขอบริหารจัดการที่ดิน
๓. บัญชีรายชื่อคณะกรรมการและครัวเรือนสมาชิกของชุมชน จำนวนเนื้อที่ที่ดินในความครอบครองของแต่ละครัวเรือน และประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน
๔. ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชน
๕. ข้อเสนอและแผนงานของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้ง แนวทางร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๖. เอกสาร หรือหลักฐานอื่นที่คณะกรรมการมีมติกำหนด

สำนักงานโฉนดชุมชนได้ให้ข้อแนะนำในการจัดทำคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชนไว้ในเว็บไซต์ www.opm.go.th ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนี้

๑. แบบคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชน

แบบคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชนที่ชุมชนจะต้องกรอกรายละเอียดมี ๓ ส่วน ได้แก่

- ๑.๑ แบบคำขอชุมชนเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชน หรือเอกสาร ปจช.๐๑
- ๑.๒ แบบแสดงหลักฐานของชุมชนเพื่อประกอบการดำเนินงานโฉนดชุมชนหรือเอกสาร ปจช.๐๒
- ๑.๓ บัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน

ข้อแนะนำในการกรอกแบบ ปจช.๐๑

- (๑) ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก ขอให้เป็นที่อยู่ที่สามารถส่งเอกสารและมีผู้รับ
- (๒) หมายเลขโทรศัพท์ ขอให้เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้งานอยู่เป็นประจำ หรือโทรศัพท์บ้าน/สำนักงาน และเจ้าหน้าที่สำนักงานโฉนดชุมชนสามารถติดต่อได้ตลอดเวลา
- (๓) จำนวนประชาชนที่ขอโฉนดชุมชนตามบัญชีรายชื่อต้องตรงกับจำนวนประชาชนที่กรอกในบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน
- (๔) เอกสารอื่น ๆ หากชุมชนมีหลักฐานเอกสารอื่นที่ประสงค์จะส่งเพิ่มเติม ขอให้ระบุให้ชัดเจนและครบถ้วนเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการ

ข้อแนะนำในการกรอกแบบ ปจช.๐๒

(๑) ตามแบบ ปจช. ๐๒ ข้อ ๑.๓ คำว่า “พื้นที่ชุมชน” หมายถึง จำนวนพื้นที่ชุมชนที่ขอให้ดำเนินงานโฉนดชุมชนเท่านั้น โดยระบุประเภทพื้นที่ให้ชัดเจน หากพื้นที่ชุมชนที่ขอให้ดำเนินงานโฉนดชุมชนคาบเกี่ยวระหว่างประเภทที่ดินมากกว่า ๑ ประเภท ก็ให้ระบุจำนวนพื้นที่ของแต่ละประเภทให้ชัดเจนด้วยเช่นกัน

(๒) ตามแบบ ปจช. ๐๒ ข้อ ๑.๕ ประชากรที่ขอโฉนดชุมชนต้องตรงกับจำนวนที่ระบุไว้ในบัญชีประชาชนในพื้นที่ชุมชน

(๓) ข้อมูลตามแบบ ปจช. ๐๒ ข้อ ๑.๖ ข้อ ๒.๓ และข้อ ๓ สามารถจัดพิมพ์หรือเขียนด้วยตัวบรรจงให้ชัดเจนแนบท้ายเอกสาร ปจช.๐๒ ได้ โดยประธานกรรมการชุมชนลงชื่อกำกับท้ายเอกสารทุกแผ่น

ข้อเสนอแนะในการกรอกบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน

ชุมชนสามารถกรอกข้อมูลตามตัวอย่าง หรือจัดทำใหม่ให้เหมาะสมกับข้อมูลได้ แต่ต้องจัดทำข้อมูลให้ครบถ้วน ได้แก่ คราวเรือนลำดับที่ จำนวนสมาชิกครัวเรือน (ลำดับที่ และชื่อ - สกุล) เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ จำนวนเนื้อที่ที่ดินของแต่ละครัวเรือนครอบครอง ประเภทการใช้ที่ดิน และหมายเหตุ (ถ้ามี)

๒. แผนที่สังเขปชุมชนและบริเวณโดยรอบที่ชุมชนจะขอบริหารจัดการที่ดิน

แผนที่สังเขปชุมชนและบริเวณโดยรอบที่ชุมชนจะขอบริหารจัดการที่ดินเป็นเอกสารสำคัญในการที่จะกำหนดแนวเขตที่แน่นอนของพื้นที่ที่จะดำเนินการโอนดชุมชน ซึ่งหากสำนักงานโอนดชุมชนได้รับแผนที่แสดงแนวเขตที่ชัดเจนจากชุมชนที่ยื่นคำขอแล้ว จะทำให้การตรวจสอบพื้นที่และการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่ดูแลพื้นที่ดังกล่าวทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การจัดทำแผนที่สังเขปชุมชนและบริเวณโดยรอบที่ชุมชนจะขอบริหารจัดการที่ดิน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๒.๑ ใช้แผนที่ขนาดมาตราส่วน ๑ : ๔,๐๐๐ เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่อาคารสิ่งปลูกสร้าง และแนวเขตต่าง ๆ ที่ปรากฏ เช่น ถนน แม่น้ำลำคลอง ต้นไม้ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ

๒.๒ ชุมชนอาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่ดูแลพื้นที่ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยขอความร่วมมือจากเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลในการขอแผนที่ภาษีมาใช้ประกอบได้

๒.๓ นอกจากแผนที่แล้ว ชุมชนควรมีเอกสารอธิบายสภาพพื้นที่ของพื้นที่ที่จะขอดำเนินงานโอนดชุมชน โดยเฉพาะขอบเขตของพื้นที่ เช่น ติดกับถนนอะไร แม่น้ำลำคลองอะไร หรือจุดสังเกตต่าง ๆ เช่น บ้านเลขที่ที่ใด อาคารสถานที่ใด ต้นไม้ หรือแนวรั้วต่าง ๆ เป็นต้น

๒.๔ ควรระบุพิกัดในระวางแผนที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

๒.๕ ชุมชนควรตรวจสอบจำนวนพื้นที่ที่ครอบครองให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทับซ้อนกับที่ดินของเอกชนหรือของหน่วยงานของรัฐ

๒.๖ กรณีที่ชุมชนไม่สามารถนำแผนที่ของทางราชการใช้อ้างอิงได้ ให้จัดทำขึ้นเองโดยระบุขอบเขต เช่น ขอบเขตทิศเหนือติดอะไร ทิศใต้ติดอะไร จุดสังเกตต่าง ๆ ที่ใช้เป็นจุดอ้างอิง เป็นต้น

๓. บัญชีรายชื่อคณะกรรมการ ครัวเรือนสมาชิกของชุมชน จำนวนเนื้อที่ที่ดินในความครอบครองของแต่ละครัวเรือน และประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ขอให้รับรองคุณสมบัติของคณะกรรมการชุมชน ว่าเป็นไปตามประกาศ ปจช. หรือไม่ โดยแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของกรรมการ และให้กรรมการลงชื่อรับรองคุณสมบัติให้ครบถ้วน

สำหรับบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ ให้กรอกข้อมูลเฉพาะประชาชนที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโอนดชุมชน โดยให้แสดงผู้ที่ครอบครองในแต่ละแปลงว่ามีสมาชิกในครัวเรือนกี่คน เลขบัตรประจำตัวประชาชน บ้านเลขที่ จำนวนพื้นที่ที่ครอบครอง จำนวนที่ไร่ - งาน - ตารางวา และประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ละเอียด เช่น ทำนา ทำไร่ข้าวโพด ที่อยู่อาศัยและปลูกผัก เป็นต้น

๔. ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชน

ขอให้ชุมชนจัดทำประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชน ระบุปี พ.ศ. ให้ชัดเจน ระบุรายละเอียดพร้อมหลักฐานอ้างอิง เช่น เอกสารของทางราชการ ภาพถ่าย ฯลฯ โดยประธานกรรมการชุมชนลงชื่อกำกับไว้ท้ายเอกสารทุกแผ่น

๕. ข้อเสนอและแผนงานของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้งแนวทางร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๑ ข้อเสนอและแผนงานของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน ควรมีเนื้อหาได้แก่

- (๑) งานหรือกิจการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการที่ดิน
- (๒) ชื่อบุคคลผู้รับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ (หากมีการมอบหมาย)
- (๓) ระเบียบ หรือข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ หรือแนวทางปฏิบัติของสมาชิกในชุมชน

๕.๒ แนวทางร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีเนื้อหาได้แก่

(๑) ระบุกิจกรรมที่จะร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เช่น ดูแลรักษาป่า แหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน สถานที่ท่องเที่ยว วิถีชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ

(๒) ระบุหน่วยงานของรัฐที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม

(๓) หากมีกิจกรรมที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐอยู่แล้ว ขอให้แสดงหลักฐาน เช่น หนังสือเชิญชวนจากส่วนราชการ ภาพถ่ายกิจกรรม ฯลฯ

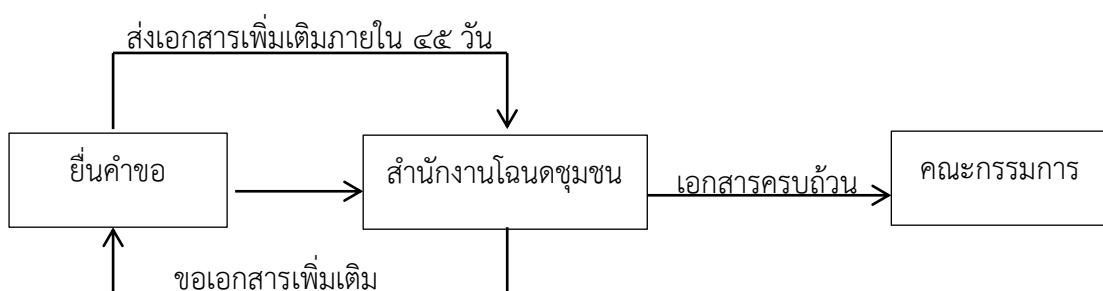
การตรวจสอบเอกสารหลักฐานของเจ้าหน้าที่

สำนักงานโฉนดชุมชนได้จัดทำแบบตรวจสอบคุณสมบัติ เอกสาร และข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอขอ ดำเนินงานโฉนดชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานที่ชุมชนได้ ยื่นต่อสำนักงานโฉนดชุมชนว่า ครบถ้วนเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินงานโฉนดชุมชนหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วยังขาดเอกสารหลักฐานอย่างใด ให้ทำหนังสือประทับตราแจ้งประธานชุมชนเพื่อ ขอให้จัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม โดยให้ระยะเวลาในการดำเนินการภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ลงนามใน หนังสือประทับตราฉบับดังกล่าว (กำหนดวันตามปฏิทิน) ซึ่งหากพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วจะถือว่าชุมชนไม่ ประสงค์ให้สำนักงานโฉนดชุมชนดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป อย่างไรก็ตาม หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ต้องโทรศัพท์หรือประสานงานด้วยวิธีการอื่นใดกับชุมชนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อป้องกันกรณีชุมชนไม่ได้รับ หนังสือประทับตรา ในขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ยังไม่ต้องเสนอเรื่องเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินงาน โฉนดชุมชน เนื่องจากชุมชนส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำขอไม่ครบถ้วน

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการขอเอกสารหลักฐานของชุมชนเพิ่มเติม หรือการประสานงานใด ๆ กับ หน่วยงานหรือชุมชน เจ้าหน้าที่ต้องรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นทราบด้วย ทุกครั้ง โดยให้รายงานอย่างไม่เป็นทางการไว้บันทึกการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทำแบบตรวจสอบ คุณสมบัติ เอกสาร และข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอขอดำเนินงานโฉนดชุมชน

หลังจากที่ชุมชนได้เสนอคำขอเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชน ประกอบด้วยเอกสารหลักฐานครบถ้วนตาม ระเบียบฯ แล้ว ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการตามระเบียบฯ แต่หากชุมชนได้ขอถอนเรื่อง/ขอให้ชะลอเรื่อง กรณีนี้ไม่ต้องนำเสนอต่อคณะกรรมการตามระเบียบฯ ให้ถือว่าชุมชนไม่ประสงค์ให้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไปอีก

ขั้นตอนการดำเนินการ

ส่วนที่ ๒

การเสนอคณะกรรมการตามระเบียบเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบ

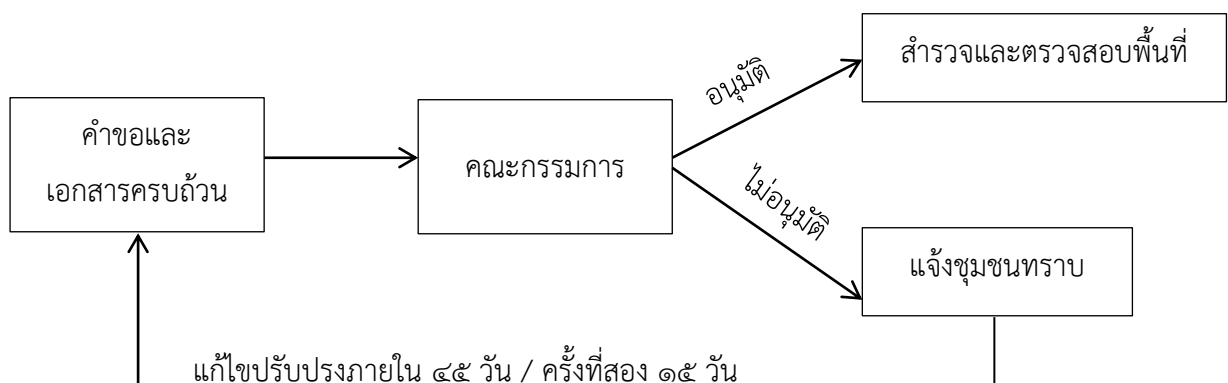
หลังจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคำขอชุมชนเพื่อดำเนินงานโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๓ (ปจช.๐๑) หลักฐานของชุมชนเพื่อประกอบการดำเนินงานโฉนดชุมชนตามระเบียบฯ (ปจช.๐๒) บัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน และเอกสารหลักฐานที่อ้างอิงครบถ้วนแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เสนอความเห็นที่สมควรให้นำเสนอคณะกรรมการตามระเบียบฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ชุมชนดังกล่าวต่อไป

ในการนำเสนอคณะกรรมการตามระเบียบฯ ให้เจ้าหน้าที่เสนอรายชื่อชุมชนที่ได้ยื่นคำขอเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๓ และแสดงให้เห็นรายชื่อชุมชน ที่ตั้งประเภทที่ดิน จำนวนที่ดิน หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน และประชากร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ชุมชนได้แสดงต่อสำนักงานโฉนดชุมชน โดยแนบเอกสารประกอบการพิจารณา ได้แก่ แบบตรวจสอบคุณสมบัติเอกสาร และข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอขอดำเนินงานโฉนดชุมชน ปจช.๐๑ ปจช.๐๒ และแผนที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน

หากเจ้าหน้าที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการคัดค้านหรือการร้องเรียนการดำเนินงานโฉนดชุมชนของบุคคลหรือหน่วยงาน ให้เสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อคณะกรรมการตามระเบียบฯ ด้วย แต่หากชุมชนใดมีประเด็นที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินงานโฉนดชุมชน เจ้าหน้าที่ต้องแยกประเด็นนั้นออกมาเพื่อแสดงให้คณะกรรมการตามระเบียบฯ พิจารณา เช่น ชุมชนได้เสนอพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน ซึ่งมีทั้งที่ดินของหน่วยงานของรัฐ และที่ดินที่มีเอกสารสิทธิซึ่งเป็นของเอกชน เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าที่ดินที่มีเอกสารสิทธิไม่อาจขอดำเนินงานโฉนดชุมชนได้ ยกเว้นคณะกรรมการตามระเบียบฯ พิจารณาแล้วมีมติให้ดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม ที่ดินที่มีเอกสารสิทธิจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิดังกล่าวเป็นต้น

เมื่อคณะกรรมการตามระเบียบฯ ได้มีมติให้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชนแก่ชุมชนใดแล้ว ให้เจ้าหน้าที่วางแผนในการสำรวจและตรวจสอบต่อไป แต่หากมติของคณะกรรมการตามระเบียบฯ ไม่อนุมัติให้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชนทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าหน้าที่จะต้องมีหนังสือแจ้งให้ประธานชุมชนทราบมติดังกล่าว และหากชุมชนประสงค์จะดำเนินงานโฉนดชุมชนต่อไป ให้ชุมชนแก้ไข/ปรับปรุงภายใน ๔๕ วัน (ระบุวันตามปีปฏิทิน) อย่างไรก็ตาม หากมีการนิยามชุมชนได้ประสานงานว่าประสงค์จะดำเนินงานโฉนดชุมชนต่อไป แต่ปรากฏว่าระยะเวลาได้พ้นไปแล้ว ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือประทับตราแจ้งชุมชนให้ทราบอีกครั้ง เพื่อแก้ไขปรับปรุงภายใน ๑๕ วัน (ระบุวันตามปีปฏิทิน) หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าชุมชนไม่ประสงค์ให้ดำเนินงานโฉนดชุมชนต่อไปและยุติเรื่อง

ขั้นตอนการดำเนินการ

ส่วนที่ ๓

การดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน

การดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน อาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวางแผนการดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบ

เจ้าหน้าที่ต้องนำรายละเอียดของชุมชนที่จะดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบมาพิจารณาวางแผน โดยพิจารณาจากระยะทางของจังหวัด ที่ตั้งของชุมชน ขนาดของชุมชน ขนาดของพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน จำนวนหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน เพื่อจะได้กำหนดแผนการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน ซึ่งโดยปกติควรดำเนินการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่วันละ ๒ ชุมชน แบ่งเป็นช่วงเช้าและช่วงบ่าย แต่ทั้งนี้ การกำหนดจำนวนชุมชนดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางของแต่ละชุมชน เนื้อหาในการขอดำเนินงานโฉนดชุมชน โดยขอให้คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ในการสำรวจและตรวจสอบเชิงคุณภาพ

ในการวางแผนงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีการประสานงานกับทีมงานที่จะเข้าร่วมในการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนภาคประชาชน โดยสำนักงานโฉนดชุมชนจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติราชการ สำหรับผู้แทนจากหน่วยงานในระดับจังหวัดและหรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำหนังสือแจ้งจังหวัดและแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอให้เข้าร่วมด้วย

อย่างไรก็ดี หากคณะกรรมการตามระเบียบได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานขึ้นเพื่อปฏิบัติภารกิจในการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน ดังนั้น การดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่จะต้องดำเนินการในรูปของคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานดังกล่าว

ตอนที่ ๒ การจัดทำแผนที่ตามที่ชุมชนขอดำเนินงานโฉนดชุมชน

ก่อนการดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน เจ้าหน้าที่จะต้องมีการพิจารณาแผนที่ที่ชุมชนขอดำเนินงานโฉนดชุมชนอีกครั้งหนึ่งว่า มีระวางแผนที่และมีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนในแผนที่ชัดเจนเพียงพอที่จะสำรวจและตรวจสอบได้หรือไม่ หากแผนที่ยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอหรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน เจ้าหน้าที่ควรประสานงานกับกรมที่ดินหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินนั้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดทำแผนที่พื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนในรูปแผนที่ ระวาง ๑ : ๔,๐๐๐ (ในบางกรณีหากเป็นพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนที่กระจายตัว อาจใช้แผนที่ระวาง ๑ : ๕๐,๐๐๐ ก็ได้) อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชนจะต้องประสานงานจัดส่งข้อมูลและแผนที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินในจังหวัดเพื่อเข้าร่วมการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ หากมีระยะเวลาในการวางแผนงานเพียงพอ เมื่อได้ส่งข้อมูลและแผนที่ให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินในจังหวัดแล้ว ให้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น เพื่อยืนยันว่าหน่วยงานดังกล่าวรับผิดชอบดูแลที่ดินที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนด้วย

ตอนที่ ๓ การดำเนินการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน

การดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๑. **ความพร้อมของชุมชน** เจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบความพร้อมของชุมชนใน ๒ เรื่อง คือ

๑.๑ **ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชน** ในเรื่องนี้จะเน้นประเด็นชุมชนได้มีการรวมตัวและดำเนินการร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันที่ระเบียบฯ ใช้บังคับ โดยเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชนเป็นไปตามข้อมูลที่ได้แจ้งไว้หรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบโดยใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันดังต่อไปนี้

- โดยการสังเกตจากสภาพพื้นที่ว่ามีความเป็นชุมชนมานานแล้วหรือไม่
- เอกสารของทางราชการ เช่น ทะเบียนบ้าน ใบเสียภาษีบำรุงท้องที่ ใบประกาศของทางราชการ เป็นต้น
- สัมภาษณ์บุคคล เช่น ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เป็นต้น
- ภาพถ่ายที่แสดงความเป็นอยู่ ความเป็นชุมชน กิจกรรมต่างๆ ในอดีต ที่ประชาชนในชุมชนได้ถ่ายภาพเก็บไว้
- สิ่งก่อสร้างที่ปรากฏให้เห็น โดยสิ่งก่อสร้างบางอย่างอาจมีการระบุนที่ไว้ด้วย
- ป้ายโครงการของทางราชการที่ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่และได้จัดทำป้ายโครงการไว้
- ต้นไม้พืชผล
- ฯลฯ

๑.๒ ความเข้มแข็งของชุมชน ในเรื่องนี้จะเน้นประเด็นความเข้าใจในหลักการดำเนินงาน โฉนดชุมชน คณะกรรมการชุมชน และกฎระเบียบของชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบว่าชุมชนมีความเข้าใจในหลักการดำเนินงานโฉนดชุมชนมากน้อยเพียงใด คณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนของชุมชนนั้นและมีอำนาจในการบริหารจัดการจริงหรือไม่ มีบุคคลใดในชุมชนคัดค้านหรือไม่ อย่างไร ชุมชนมีการใช้กฎระเบียบที่ยื่นพร้อมคำขอฯ จริงหรือไม่ และกฎระเบียบเป็นไปตามหลักการโฉนดชุมชนหรือไม่ เช่น กฎระเบียบกำหนดว่า หากมีการตัดไม้ในป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการชุมชนให้ปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท แล้วให้ไม้ตกเป็นของผู้ตัด กรณีนี้อาจทำให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น ซึ่งกรณีนี้คณะกรรมการชุมชนไม่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลใดไปตัดไม้ในป่าได้ หรือกฎระเบียบกำหนดว่า หากบุคคลภายนอกชุมชนจะเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดำเนินงานโฉนดชุมชนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนจะไม่รับผิดชอบ กรณีนี้เป็นการให้บุคคลภายนอกเข้าครอบครองพื้นที่ที่ดำเนินงานโฉนดชุมชน ไม่เป็นไปตามหลักการดำเนินงานโฉนดชุมชน แม้คณะกรรมการชุมชนจะอนุญาตหรือไม่ก็ตาม เป็นต้น ดังนั้น เมื่อเกิดกรณีดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะต้องชี้แจงให้ชุมชนเข้าใจและแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบของชุมชน แล้วส่งกฎระเบียบที่ปรับปรุงแล้วให้สำนักงานโฉนดชุมชนใหม่

สำหรับการตรวจสอบความเข้มแข็งของชุมชน เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบโดยใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันดังต่อไปนี้

- การสอบถามในที่ประชุมว่า กรรมการชุมชนและผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจหลักการดำเนินงานโฉนดชุมชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งหากไม่ทราบอาจพิจารณาได้ว่า ชุมชนไม่มีความพร้อม เจ้าหน้าที่ต้องแนะนำให้คณะกรรมการชุมชนได้ประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ และแจ้งให้สำนักงานโฉนดชุมชนทราบต่อไป
- การสุ่มสัมภาษณ์บุคคลเพื่อให้ทราบว่ามีการคัดค้านหรือไม่ รู้ว่ามีกฎระเบียบของชุมชนใช้บังคับหรือไม่ คณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนของชุมชนจริงหรือไม่ มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนมาก่อนหรือไม่ มีการบุกรุกพื้นที่ของรัฐเพิ่มเติมหรือไม่
- กฎระเบียบของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินมีอยู่จริง โดยอ้างอิงจากเอกสารหรือรายงานการประชุม
- ผลการดำเนินงานของชุมชน กิจกรรม กองทุนต่างๆ โดยตรวจสอบจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เอกสารหลักฐาน หรือภาพถ่าย
- การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยตรวจสอบจากกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว และปรากฏหลักฐานเป็นผลผลิตที่ปรากฏร่องรอยในพื้นที่ ภาพถ่าย มีการกำหนดระบบหรือกลไกขึ้นภายในชุมชน

๒. ความพร้อมของพื้นที่ เจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบความพร้อมของพื้นที่ใน ๒ เรื่อง คือ

๒.๑ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในเรื่องนี้จะเน้นประเด็นความมีอยู่จริงของตัวบุคคลตามบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า มีตัวบุคคลตามบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ จำนวนเนื้อที่ที่ครอบครอง และประเภทการใช้ที่ดินมีอยู่จริงหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบโดยใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันดังต่อไปนี้

- การสุ่มสัมภาษณ์บุคคลจากบัญชีรายชื่ออย่างน้อย ๓ คน โดยสัมภาษณ์บุคคลที่เข้าร่วมประชุมเปรียบเทียบกับบัญชีรายชื่อ
- การสุ่มสัมภาษณ์บุคคลจากบ้านเรือนในชุมชน โดยสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในบ้านเรือนนั้นเปรียบเทียบกับบัญชีรายชื่อ

๒.๒ สภาพพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโอนดชุมชน ในเรื่องนี้จะเน้นประเด็นของลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า พื้นที่ที่ขอดำเนินงานโอนดชุมชนเป็นพื้นที่เดิมที่ใช้ประโยชน์แล้วหรือบุกรุกเพิ่มเติม และมีสถานที่ใดที่ต้องกันพื้นที่ออก ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบโดยใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันดังต่อไปนี้

- สำรวจหรือสอบถามสภาพพื้นที่ว่ามีลักษณะอย่างไร เช่น มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชัน เป็นต้น
- สุ่มตรวจสอบสภาพพื้นที่อย่างน้อย ๒ - ๓ จุดแล้วแต่ความเหมาะสม โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดจุดในแผนที่แล้วให้ผู้แทนชุมชนเป็นผู้นำไปตรวจสอบ ซึ่งควรมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดินเข้าร่วมในการตรวจสอบด้วย เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริงและบันทึกภาพพื้นที่ไว้ รวมทั้งเป็นการตรวจสอบร่องรอยการใช้ประโยชน์ และมีร่องรอยการบุกรุกเพิ่มขึ้นหรือไม่

- ควรมีการกันเขตพื้นที่ที่ไม่สามารถขอดำเนินงานโอนดชุมชน เช่น โรงเรียน วัด ป่าชุมชน แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เป็นต้น ออกจากแผนที่ที่ได้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานโอนดชุมชนไว้แล้ว

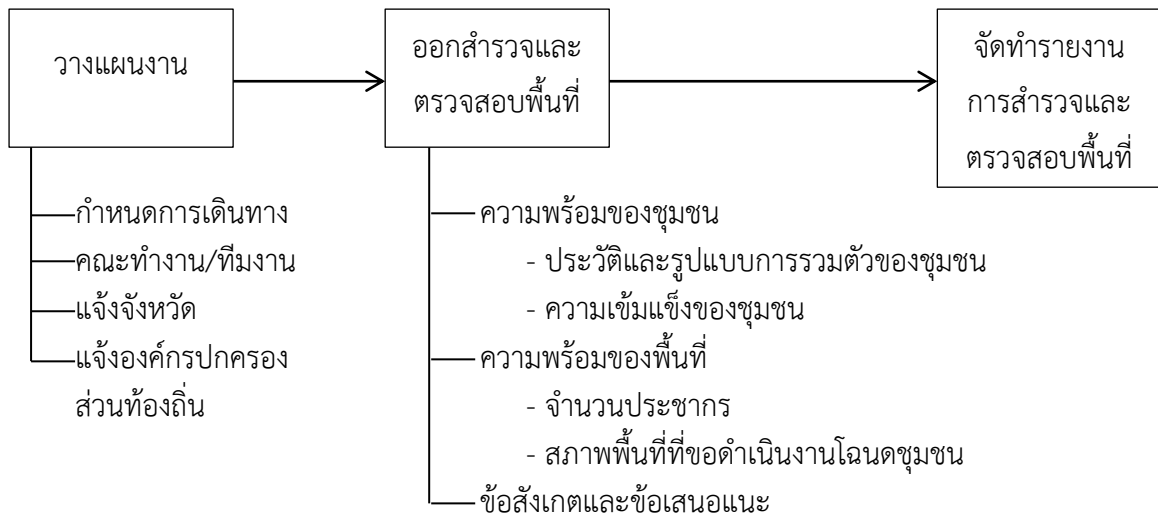
ในการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโอนดชุมชน เจ้าหน้าที่จะต้องให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความเห็นถึงความพร้อมของชุมชน และความพร้อมของพื้นที่ ซึ่งจะต้องมีเอกสารหลักฐานสำหรับการอ้างอิง เพื่อเป็นน้ำหนักในการแสดงถึงความพร้อมทั้ง ๒ ด้านดังกล่าว อาจได้จากการตรวจสอบในเรื่องเดียว เช่น ชุมชนได้รวมตัวกันเป็นชุมชนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันที่ระเบียบฯ ใช้บังคับ สามารถใช้ทะเบียนบ้านที่ทางราชการออกให้เป็นหลักฐานอ้างอิงเพียงอย่างเดียวได้ เป็นต้น หรืออาจมาจากการตรวจสอบในหลายเรื่องประกอบกัน เช่น กฎระเบียบของชุมชนมีการนำมาใช้จริงหรือไม่ สามารถตรวจสอบจากกฎระเบียบที่ติดประกาศไว้ที่ชุมชน ประกอบกับการให้ถ้อยคำของกรรมการชุมชนและการสอบถามประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นน้ำหนักพยานหลักฐานอ้างอิงได้ เป็นต้น สำหรับประเด็นอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและมีผลต่อการพิจารณาของคณะกรรมการตามระเบียบฯ เจ้าหน้าที่จะต้องเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ด้วย เช่น การมีผู้คัดค้าน การสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะชั่วคราว การเป็นชุมชนนอกพื้นที่สภาพพื้นที่มีเอกสารสิทธิ แสดงสัดส่วนพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโอนดชุมชนต่อคนและอาชีพที่มากเกินปกติ เป็นต้น

อนึ่ง ในการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโอนดชุมชน จะต้องมีการถ่ายภาพสภาพพื้นที่ สิ่งอ้างอิง ภาพบุคคล รวมทั้งต้องจัดเก็บรายชื่อผู้ที่เข้าร่วมการสำรวจและตรวจสอบ กรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานและผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ไว้ด้วย และหากชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานโอนดชุมชน เจ้าหน้าที่จะต้องชี้แจง ทำความเข้าใจให้ชุมชนทราบด้วย

ตอนที่ ๔ การแบ่งงานของเจ้าหน้าที่

เมื่อคณะเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในชุมชนแล้ว ในระหว่างการประชุมร่วมกับชุมชน เจ้าหน้าที่คนหนึ่งที่หนึ่งจะให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมลงชื่อเข้าร่วมประชุม โดยให้ประชาชนได้ส่งแบบฟอร์มดังกล่าวเพื่อลงชื่อต่อไป และเจ้าหน้าที่คนนี้อาจเป็นผู้สัมภาษณ์ประชาชนด้วย สำหรับเจ้าหน้าที่คนที่สองจะเป็นผู้บันทึกรายละเอียดประเด็นที่ได้จากการประชุม และหากมีข้อมูลใดที่คณะกรรมการเพิ่มเติม ให้บันทึกให้กับชุมชนเพื่อจัดส่งให้กับสำนักงานไฉนดชุมชนด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่คนที่สามจะเป็นผู้ถ่ายรูปการประชุม ถ่ายรูปสถานที่ บุคคล เอกสาร หรือหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ รวมทั้ง เป็นผู้ไปตรวจสอบพื้นที่ที่ได้สุ่มไว้ในแผนที่ร่วมกับผู้แทนชุมชนที่ไปนำชี้พื้นที่ (การตรวจสอบพื้นที่ดังกล่าวคณะอาจไปตรวจสอบหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมแล้วก็ได้)

ขั้นตอนการดำเนินการ

ส่วนที่ ๔

การจัดทำรายงานการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน

หลังจากสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาเอกสารหลักฐานที่ได้จากการสำรวจและตรวจสอบประกอบกับเอกสารหลักฐานที่ชุมชนได้ยื่นไว้แล้วว่า ยังมีข้อมูลใดที่ยังไม่ชัดเจนและเจ้าหน้าที่ได้มีการขอข้อมูลเพิ่มเติมกับชุมชนในขณะที่สำรวจและตรวจสอบในพื้นที่แล้ว ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือประทับตราถึงประธานชุมชนเพื่อขอให้ส่งข้อมูลเพิ่มเติมให้กับสำนักงานโฉนดชุมชนภายในกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน นับจากวันที่คาดว่า ประธานชุมชนได้รับหนังสือประทับตราฉบับดังกล่าว (ระบุวันที่ตามปฏิทิน) และหลังจากถึงวันที่กำหนดไว้แล้ว ชุมชนไม่ได้ส่งข้อมูลให้กับสำนักงานโฉนดชุมชน เจ้าหน้าที่จะต้องโทรศัพท์ประสานงานกับชุมชนอีกครั้งหนึ่งก่อนว่า ยังมีความประสงค์ขอให้ดำเนินงานโฉนดชุมชนต่อไปหรือไม่ ถ้าชุมชนยังมีความประสงค์ขอให้ส่งข้อมูลให้กับสำนักงานโฉนดชุมชนโดยเร็ว โดยมีหนังสือประทับตราแจ้งให้ชุมชนดำเนินการส่งข้อมูลให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๕ วัน (ระบุวันที่ตามปฏิทิน) มิเช่นนั้นให้ถือว่า ชุมชนไม่ประสงค์ให้ดำเนินงานโฉนดชุมชนต่อไป แต่หากชุมชนไม่ประสงค์หรือขอลอนเรื่องออกไปก่อน เจ้าหน้าที่ขอให้ชุมชนมีหนังสือแจ้งให้สำนักงานโฉนดชุมชนทราบด้วย

สำหรับการจัดทำรายงานการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชน ในอันดับแรกจะเป็นข้อมูลต่างๆ ไปที่ได้จากคำขอในการดำเนินงานโฉนดชุมชน เพื่อให้ทราบถึงชื่อชุมชน ที่ตั้ง ประเภทที่ดิน เนื้อที่ ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน จำนวนประชากร อาชีพ หลังจากนั้นจึงเป็นการรายงานผลการสำรวจและตรวจสอบโดยแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ความพร้อมของชุมชน (๒) ความพร้อมของพื้นที่ และ (๓) ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ โดยมีตัวอย่างดังนี้

ข้อมูลทั่วไปจากเอกสารคำขอ

๑. ที่ตั้งที่ดิน หมู่ที่ ๑,๕,๘ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล และหมู่ที่ ๒ ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
๒. ประเภทที่ดิน ที่ราชพัสดุ จำนวน ๑,๘๐๐ ไร่ แบ่งเป็นอำเภอพุทธมณฑล ๑,๔๐๐ ไร่ และอำเภอนครชัยศรี จำนวน ๔๐๐ ไร่
๓. การใช้ประโยชน์ในที่ดิน ที่อยู่อาศัยและทำนาข้าว
๔. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน กรมธนารักษ์
๕. จำนวนประชากร ๑๗๖ ครัวเรือน ๘๓๘ คน
๖. อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยทำนา ส่วนหนึ่งทำไร่ข้าวโพด และส่วนหนึ่งรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

ผลการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่

ตอนที่ ๑ ความพร้อมของชุมชน

๑.๑ ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชน ชุมชนให้ข้อมูลว่า ชาวบ้านได้เข้ามาจับจองที่ดิน สหกรณ์การเช่าที่ดินมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ชุมชนตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ซึ่งจากการสำรวจและตรวจสอบพบเอกสารการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเช่าที่ดินคลองโยง จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ และมีการรวมตัวของชุมชน โดยสังเกตได้จากโรงเรียนบ้านคลองสว่างอารมณ์ การสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะถาวร ซึ่งบ้านเรือนจะมีทะเบียนบ้านระบุเมื่อปี ๒๕๔๐

จากการสอบถามบุคคล จำนวน ๓ ราย ได้แก่ นายช่วย สิทธิสุนทร อยู่บ้านเลขที่ ๑๕ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, นายสมพงษ์ ปานคงคา อยู่บ้านเลขที่ ๑๔/๑ หมู่ ๘ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, นายเสวียน นงคราญ อยู่บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ ๒ ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือด้วย ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ชุมชนได้เข้าอยู่อาศัยในที่ดินมาเป็นเวลานานแล้ว ก่อนวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ หลังจากนั้นไม่มีคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยแต่อย่างใด

จากการตรวจสอบดังกล่าวข้างต้น เห็นว่า ประวัติและรูปแบบการรวมตัวของชุมชนเป็นไปตามข้อมูลที่ชุมชนได้ให้ไว้

๑.๒ ความเข้มแข็งของชุมชน จากการตรวจสอบว่า มีบุคคลใดคัดค้านการดำเนินงานโฉนดชุมชนหรือไม่ ที่ประชุมรับรองว่าไม่มีบุคคลใดคัดค้าน และได้สอบถามคณะกรรมการชุมชนและประชาชนผู้เข้าร่วมประชุมให้ถ้อยคำ ว่า เข้าใจในหลักการดำเนินงานโฉนดชุมชน

จากการให้ข้อมูลว่าคณะกรรมการจะเป็นตัวแทนของชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจแทนชุมชน และบริหารจัดการที่ดินได้ ที่ประชุมก็ให้การรับรองคณะกรรมการชุมชนและยอมรับในอำนาจหน้าที่ของชุมชน

จากการตรวจสอบพบว่า สหกรณ์ฯ มีกฎระเบียบของชุมชนใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ และต่อมาได้ปรับเป็นข้อบังคับสหกรณ์บ้านคลองโยง จำกัด พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่มีข้อใดที่ไม่เป็นไปตามหลักการโฉนดชุมชน

จากการตรวจสอบแผนงาน/กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน พบว่า ชุมชนมีแผนพัฒนาชุมชน แผนการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่จริง สำหรับกิจกรรมต่างๆ ตามแผน ประธานชุมชนได้นำภาพถ่ายกิจกรรมมาแสดง นอกจากนี้ จากการสอบถามบุคลากรตามข้อ ๑.๑ ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ชุมชนมีกิจกรรม/แผนงาน อยู่จริง

ตอนที่ ๒ ความพร้อมของพื้นที่

๒.๑ การใช้ประโยชน์ในที่ดิน ในระหว่างการประชุมเจ้าหน้าที่ได้สุ่มตรวจสอบชุมชนผู้เข้าร่วมประชุมด้วยจำนวน ๔ คน เพื่อสอบถามข้อมูลว่า เป็นไปตามข้อเท็จจริงตามบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชนหรือไม่ ผลปรากฏว่า ตรงตามข้อเท็จจริงดังนี้

- นายสมยศ สะอาด บ้านเลขที่ ๙๐ หมู่ที่ ๘ จำนวนเนื้อที่ดินที่ครอบครอง ๔ ไร่ ๒ งาน - ตารางวา ใช้ที่ดินเพื่อทำนา

- นายจรัสศักดิ์ เขียวดี บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๘ จำนวนเนื้อที่ดินที่ครอบครอง ๕ ไร่ - งาน ๗๐ ตารางวา ใช้ที่ดินเพื่อทำนา

- นายอริยะ ชาวพุทธ บ้านเลขที่ ๑๐๖ หมู่ที่ ๘ จำนวนเนื้อที่ดินที่ครอบครอง ๒ ไร่ ๑ งาน ๓๖ ตารางวา ใช้ที่ดินเพื่อทำนา

- นายอรุณ สิทธิ บ้านเลขที่ ๑๙๐ หมู่ที่ ๘ จำนวนเนื้อที่ดินที่ครอบครอง ๕ ไร่ - งาน - ตารางวา ใช้ที่ดินเพื่อทำนาและปลูกผัก

จากการตรวจสอบดังกล่าวข้างต้นเห็นว่า ประชาชนจำนวน ๔ คน มีข้อมูลเป็นไปตามบัญชีรายชื่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน

๒.๒ สภาพพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน สภาพพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชนเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีวัดคลองโยงภริตาราม อยู่ในพื้นที่

- จากการกำหนดจุดในแผนที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน จำนวน ๒ จุด และให้ผู้แทนชุมชนและผู้แทนหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลที่ดิน ร่วมกันตรวจสอบปรากฏว่า พบการทำประโยชน์ในพื้นที่ โดยการทำนา และสภาพพื้นที่เชื่อได้ว่าไม่มีการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม

จากการตรวจสอบดังกล่าวข้างต้น เห็นว่า พื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน จำนวน ๒ จุด มีการทำประโยชน์ในพื้นที่และเชื่อว่าไม่มีการบุกรุกเพิ่มเติมและเห็นควรกันพื้นที่วัดออกจากพื้นที่ที่ขอดำเนินงานโฉนดชุมชน

ตอนที่ ๓ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รายงานความพร้อมของชุมชนและความพร้อมของพื้นที่แล้ว ให้วิเคราะห์ว่า ชุมชนมีความพร้อมของชุมชนและความพร้อมของพื้นที่ทั้ง ๒ ด้านหรือไม่ หากมีความพร้อมทั้ง ๒ ด้าน ให้เสนอความเห็น ว่าสมควรให้ชุมชนนั้นดำเนินงานโฉนดชุมชนได้

หากไม่มีความพร้อมที่ไม่ได้เป็นสาระสำคัญในอันที่จะดำเนินงานโฉนดชุมชน ให้เสนอความเห็นให้ชุมชนแก้ไขปรับปรุงก่อนแล้วให้ชุมชนนั้นดำเนินงานโฉนดชุมชนได้ สำหรับชุมชนที่ไม่มีความพร้อมที่เป็นสาระสำคัญไม่สมควรให้ดำเนินงานโฉนดชุมชน ให้แสดงรายละเอียดของเหตุผลประกอบด้วย

อนึ่ง ในรายงานการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในการจัดให้มีโฉนดชุมชนในตอนท้ายรายงาน ควรจะมีรายชื่อคณะเจ้าหน้าที่ที่ออกสำรวจและตรวจสอบ รายชื่อเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เข้าร่วมการสำรวจและตรวจสอบ รายชื่อคณะกรรมการชุมชนที่เข้าร่วม รายชื่อบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์ ภาพถ่ายและรายชื่อเอกสารที่ได้รับไว้ในขณะสำรวจและตรวจสอบ